

Franz Koschier, *Die Rosentaler Tracht, alt und neu*. Sonderdruck aus der Festgabe für Georg Graber, »Aus Kärntens Volksüberlieferung« (Kärntner Museumsschriften, Band XVII), Klagenfurt 1957, str. 7—23.

Avtor obravnava v krajšem prispevku staro in novo nošo prebivalcev v Rožu na Koroškem. Tako najprej opisuje moško nato pa žensko »zgodovinsko« nošo, kot jo imenuje v nasprotju z »obnovljeno« nošo, ki so jo s sodelovanjem etnografov vpeljali na Koroškem v zadnjem desetletju obenem z drugimi obnovljenimi nošami.

Zgodovinski opisi so več ali manj znani podatki iz starejše in mlajše literature, ki jih je avtor strnil v pregledno podano gradivo o ljudski moški in ženski noši iz Roža. Vsekakor pa bi avtor v marsičem mogel dopolniti objavljeno gradivo tudi po ljudskem izročilu, ki je med koroškimi Slovenci v Rožu še danes zelo živo.

K poglavju o novi rožanski noši pa je treba marsikaj pripomniti. Predvsem menimo, da je problematika obnovljene ljudske noše nedvomno mnogo bolj zamotana, kakor se zdi na prvi pogled. Nekaj, kar je obnovljeno, se pravi novo, sestavljeno na podlagi stare historične noše, ni nikakor več pristno. V zvezi z novo nošo se pojavlja več vprašanj. Najprej se vprašujemo, ali je smiselno lotovati se takih obnov ljudskih noš in te nove noše nato razširjati med ljudstvom, ki je svojo staro historično nošo že davno opustilo. Pri tem je zlasti važno poudariti, da ljudstvo ni več tvorec te nove noše, le-to mu kroji določen krog ljubiteljev ljudskih noš v mestu, v našem primeru konkretno: Kärntner Heimatwerk v Celovcu. Močno dvomimo, ali se bodo ti novi kroji koroških noš udomačili med ljudstvom, s čimer pa ne zanikamo, da bi ta ali ona poteza novih noš ne bila bolj ali manj posrečena. Ob tej priliki se spominjamo, da smo med prvo in drugo vojno imeli tudi v Ljubljani opraviti s propagando za nove noše, med drugim tako imenovane »dečve«. Ta akcija pa iz raznih razlogov ni imela nikakega odmeva med našim ljudstvom. Ze v začetku je bila obsojena na neuspeh.

In naposled imamo opraviti z vprašanjem, ali sodi med naloge etnografa, da pri takih obnovah noš sodeluje. Nikakih pomislekov ne bi imeli glede njegovega sodelovanja v primerih, ko se stara noša iz določenega razdobja obnavlja natančno po ljudskem izročilu, torej, ko gre za ohranitev pristnosti starih noš. Če pa etnograf sodeluje pri krojenju novih noš, ki se le do neke meje zgledujejo po starih nošah, to pravzaprav pomeni, da posega na področja, ki so že močno odmaknjena od pravih nalog etnografske znanosti, pa tudi, če natančno premislimo, uporabne etnografije.

Marija Jagodic

Und der Wind verwaht 's Lab... Altüberlieferte Kärntner Volkslieder und Jodler. In allen Stimmen aus dem Volksmund aufgezeichnet von Josefine Gartner und Robert Geutebrück (Kärntner Museumsschriften XV), Klagenfurt 1957, Verlag des Landesmuseums für Kärnten. XII + 84 str.

Še vedno je v navadi, da izhajajo zbirke enoglasnih melodij tudi z območij, kjer je običajno večglasno petje. Zato je treba pohvaliti in pozdraviti prizadevanje koroškega deželnege muzeja v Celovcu, da izdaja pesmi svojega območja v večglasni obliki. Kajti Koroško je sredi med slovenskimi in avstrijskimi deželami, ki so domovina večglasnega petja »par excellence«.

Večina primerov gornje zbirke je iz okolice Belega jezera, kjer jih je zapisal leta 1926 dr. Robert Geutebrück, ter s planote Reichenau in doline Krke, kjer jih je zapisala v letih 1942—1956 Josefina Gartner. Le nekaj primerov je iz Celovca in od drugod.

Zbirka obsega 54 večglasij. Med njimi je: 2 peteroglasij, 19 čtetveroglasij; ostalo so večinoma troglasja in le nekaj je dvoglasij. V vseh teh večglasjih je, podobno kot na vseh sosednjih slovenskih območjih, vodilna melodija navadno v nekem srednjem glasu. Gornji (»čez«) in spodnji glas v troglasju vodilnemu